

KV09

Analysér af kommunalvalget 2009

Redigeret af Jørgen Elklit og Ulrik Kjær

KV09
Analyser af
kommunalvalget 2009

Syddansk Universitetsforlag

© Forfatterne og Syddansk Universitetsforlag 2013
University of Southern Denmark Studies in
History and Social Sciences vol. 454

Sats og tryk: Narayana Press
ISBN: 978 87 7674 726 8

KV09. Analyser af kommunalvalget 2009 er
trykt med støtte fra Forskningsprogrammet
Reformer af Velfærdsstatens Institutioner,
Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet

Mekanisk, fotografisk, elektronisk eller
anden mangfoldiggørelse af denne bog
er kun tilladt med forlagets tilladelse eller
ifølge overenskomst med Copy-Dan

Syddansk Universitetsforlag
Campusvej 55
5230 Odense M

www.universitypress.dk

Indhold

Forord 9

Kapitel 1

Kommunalvalget 2009 11

Af Jørgen Elklit og Ulrik Kjær

Kapitel 2

Valgkampens temaer og forskellighed kommunerne imellem 21

Af Christian Elmelund-Præstekær og David Nicolas Hopmann

Kapitel 3

Partiernes alliancemønstre før og efter valget 39

Af Jørgen Elklit og Ulrik Kjær

Kapitel 4

Hvorfor faldt valgdeltagelsen? 61

Af Yosef Bhatti, Jørgen Elklit og Kasper Møller Hansen

Kapitel 5

Nydanskernes valgdeltagelse: Effekten af familiestruktur og ghettoer 81

Af Yosef Bhatti og Kasper Møller Hansen

Kapitel 6

Hvor stor skal en kommunalbestyrelse være? 103

Af Jørgen Elklit og Ulrik Kjær

Kapitel 7

Vælgernes kilder til viden om kommunalvalget 123

Af Christian Elmelund-Præstekær og David Nicolas Hopmann

Kapitel 8

Gør den kommunale kampagne en forskel? 137

Af Kasper Møller Hansen og Jens Hoff

Kapitel 9

Var der balance i tv-dækningen? 159

Af Erik Albæk og Michael Andersen

Kapitel 10

Hvor “kommunal” var stemmeafgivningen egentlig? 183

Af Jørgen Elklit og Ulrik Kjær

Kapitel 11

Valgsystem, personlige stemmer og partivalg 199

Af Søren Risbjerg Thomsen og Christian Eg Sloth

Kapitel 12

Kommunale “præsidentvalg”? 227

Af Christian Elmelund-Præstekær og Ulrik Kjær

Kapitel 13

**Koster det at stå i spidsen for en
kommunesammenlægning? 245**

Af Ulrik Kjær og Robert Klemmensen

Kapitel 14

**Koalitionsdannelsen og dens betydning for
vælgernes opfattelse af lokalpolitikerne 263**

Af Sune Welling Hansen, Robert Klemmensen og Søren Serritzlew

Kapitel 15

Partiernes fordeling af udvalgsposter 283

Af Martin Bækgaard

Kapitel 16

Er lokallisterne ved at uddø? 303

Af Jørgen Elklit og David Nicolas Hopmann

Kapitel 17

**Efter de første 100 år: Kvinder i dansk
kommunalpolitik 1909-2009 321**

Af Ulrik Kjær

Kapitel 18

Nydanskernes repræsentation i kommunalbestyrelserne 339

Af Yosef Bhatti og Kasper Møller Hansen

Kapitel 19

Prøvevalget for 16-17-årige 365

Af Ulrik Kjær og Klaus Levinsen

Kapitel 20

Ét eller 98 kommunale valg i 2013? 385

Af Jens Blom-Hansen, Jørgen Elklit og Ulrik Kjær

Appendiks: Kommunalvalgundersøgelsen 2009 403

Forfatterne 427

Forord

I denne bog fremlægges resultaterne af de analyser af kommunalvalget 17. november 2009, som forskere fra Syddansk Universitet, Aarhus Universitet og Københavns Universitet har gennemført.

Det er ikke første gang, at der foreligger en samlet publicering af de forskningsmæssige bidrag til forståelsen af kommunalvalg. I 1997 udkom *Kommunalvalg*, som omhandlede kommunale valg mere generelt, og i 2007 var det *Nye kommunalvalg?*, der satte fokus på valgene i det kommunale Danmark, som Strukturreformen og dens kommunesammenlægninger havde skabt (begge bøger redigeret af Roger Buch og Jørgen Elklit).

Denne gang har vi valgt at fokusere meget specifikt på selve kommunalvalget i 2009, og vi håber, at journalister, studerende, forskerkolleger, kommunalpolitikere og folk i de lokale partiforeninger vil kunne se nytten af at have disse analyser samlet ét sted. For de deltagende forskere har arbejdet i øvrigt fungeret som inspiration til også at formidle resultaterne og eventuelle supplerende analyser til et internationalt publikum gennem afrapportering i engelsksprogede tidsskriftsartikler (se henvisninger i de enkelte kapitler).

Bogens forskellige målgrupper har betydet, at vi har bestræbt os på, at analyserne i de enkelte kapitler skulle have så meget faglig tyngde, at forskerkolleger kan sige god for den videnskabelige kvalitet; samtidig skulle de imidlertid også formidles i et sprog, så også folk uden for den snævre fagkundskab kan læse med. Vi håber, at det i rimeligt omfang er lykkedes at kombinere de to hensyn, selv om der nok både er kapitler, som appellerer mere til kollegerne end til andre, og kapitler, som kan være lettere at læse for folk uden forskerbaggrund end andre. Ikke mindre end 17 forskellige forfattere har bidraget til bogen, og derfor varierer skrivestilen også lidt fra kapitel til kapitel. Men der skulle gerne være noget for alle, og for alle med interesse for kommunalvalg er det i hvert fald muligt at blive klogere på, hvad der egentlig skete i november 2009.

Vi vil gerne benytte lejligheden til at takke en række personer og organisationer, som har muliggjort publiceringen af denne bog. Mads Hovgaard Steffensen og Epinion takkes for et fortrinligt samarbejde omkring den væl-

gerundersøgelse, som anvendes i mange af kapitlerne. Vi vil også takke Jakob Sinding Skött for som forskningsassistent på projektet at have knoklet med at holde en masse tråde samlet. Og så vil vi takke Jens Blom-Hansen for dels at have været en yderst tænksoin og konstruktiv kommentator på første udkast af de mange kapitler, dels for i bogens afsluttende kapitel at gå sammen med os om at se, hvilke mere generelle konklusioner der kan drages af de forskellige analyser. Også forlagets anonyme reviewer fortjener en meget stor tak for en sober og grundig gennemlæsning af manuskriptet og nogle meget konstruktive forbedringsforslag.

Endelig vil vi gerne takke Det kommunale Momsfond samt forskningsprogrammet Reformer af Velfærdsstatens Institutioner ved Institut for Statskundskab på Syddansk Universitet for at have finansieret projektet.

Aarhus og Odense,
Jørgen Elklit og Ulrik Kjær

Kapitel 1

Kommunalvalget 2009

Af Jørgen Elklit og Ulrik Kjær

Når man husker tilbage på et kommunalvalg

Journalister, der kan deres kommunalvalgsstof, har ofte som tommelfingerregel, at en kommunal valgkamp starter fire uger inden valgdagen. Der skal opstillingslisterne være indleveret, og så ved man, hvem der i de enkelte kommuner skal kæmpe om pladserne i kommunalbestyrelserne og dermed også om magten de næste fire år.

En anden journalistisk tommelfingerregel siger, at dækningen af kommunalvalget i det store og hele slutter fredagen efter den tirsdag, hvor valget er blevet afholdt. På det tidspunkt er stemmerne talt op, borgmesterposten som regel placeret, vindere og tabere i de enkelte kommuner udråbt og de opsamlende analyser og landsdækkende tendenser viderebragt. Så der lukkes og slukkes på valgredaktionerne; man regner med, at vælgerne har hørt nok om valget, og nu da spændingen er udløst, er det på tide at komme videre med de andre nyheder. For selv om et kommunalvalg kan være spændende, står verden jo ikke stille imens, og både journalister og læsere/lyttere kan godt trænge til at skifte emnemæssigt spor.

Om det både er journalister og vælgere, der så kort tid efter valget allerede har fået nok, skal ikke afgøres her. Men påstanden er, at den beskrevne cyklus i valgdækningen på mange måder resulterer i, at den energi, der investeres i efterfølgende at forklare og tolke kommunalvalgets udfald, ikke står mål med det krudt, der før valget er blevet brugt på at spekulere i og gætte på, hvordan valget ville komme til at spænde af. Den somme tider lidt overfladiske efterbehandling af valget er på mange måder måske nok forståelig, men den betyder også, at der ikke nødvendigvis bliver samlet tilstrækkeligt op, og at det derfor efterfølgende bliver nogle enkelthistorier eller enkeltglimt, der – retfærdigt eller uretfærdigt – kommer til at stå alene tilbage som det, der tegner det pågældende valg. Når man ved det næste kommunalvalg husker tilbage på det

senest overståede, yder sådanne fragmenter ikke nødvendigvis det pågældende valg og dets aktører fuld retfærdighed.

Som eksempel kan nævnes, at der sikkert vil være nogen, for hvem kommunalvalget 2009 først og fremmest huskes for en række tumultariske konstitueringer, hvor enkeltpolitikere i deres iver efter at blive borgmester kastede sig ud i manøvrer, som i hvert fald nogle kommentatorer mente tangerede vælgerbedrag. Således blev Sonja Rasmussen fra Kerteminde Kommune i en kort periode landskendt, da hun deltog i et spektakulært kup mod den siddende socialdemokratiske borgmester, Palle Hansborg-Sørensen. Da stemmerne var talt op, så det helt klart ud til, at Hansborg-Sørensen havde sikret sig fire år mere med borgmesterkæden om halsen, idet Socialdemokratiet opnåede otte og SF (som de endda var i valgforbund med) fem mandater af de 25 i Kerteminde Kommunalbestyrelse; flertallet så altså ud til at være hjemme. Sonja Rasmussen, som var opstillet og indvalgt som en af de otte socialdemokrater, besluttede imidlertid nogle dage efter valget at skifte side og konstituere sig med Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti, Venstre og Borgerlisten, som med hendes ene mandat nu pludselig kunne mønstre de 13 mandater, der skulle til for at få borgmesterposten. Sonja Rasmussens pris for at skifte side var borgmesterposten. Den post har hun stadig, men nu som løsgænger, idet hendes adfærd førte til, at hun blev ekskluderet af Socialdemokratiet.

Der vil også være dem, der husker kommunalvalget 2009 som den lejlighed, hvor landspolitikerne for alvor begyndte at se kommunalvalget som en slags "midtvejsmåling" på, hvordan styrkeforholdet mellem de politiske grupperinger på Christiansborg ser ud. Der har altid været et element af den slags betragtninger (i hvert fald for de partier, der gik frem ved de kommunale valg), men det blev langt tydeligere i 2009. Socialdemokratiets formand, Helle Thorning-Schmidt, benyttede nemlig ikke kun partilederrunden på nationalt tv efter Europaparlamentsvalget den 7. juni 2009 til at skyde den socialdemokratiske kommunalvalgkamp i gang. Hun udstak også en landspolitisk målsætning, idet hun bekendtgjorde, at Socialdemokratiet "vil være det største parti ved kommunalvalget". Udtalelsen faldt kl. 23.53, så det er ikke sikkert, alle vælgere bed mærke i det, men budskabet blev gentaget og uddybet i Socialdemokratiets program, hvor det som målsætning for kommunalvalget i 2009 hed, at partiet 1) ville erobre borgmesterposten i de fire største kommuner, 2) blive det parti, der havde flest borgmesterposter, og 3) blive det parti, der samlet set fik flest stemmer. Man kom i øvrigt i mål med alle tre ting.

Tidligere har mange partiledere gjort meget ud af at betone, at der var tale om 98 selvstændige kommunale valg (tidligere naturligvis 275 af slagsen), og at man skulle være varsom med at tælle sammen på tværs af kommunerne.

Det blev sagt dels af respekt for de enkelte lokale partiforeninger, som skulle have lov til at føre deres lokale valgkampagner, dels for at sige, at det netop var de lokale kandidater, der var på valg, og ikke de landspolitiske ledere (hvilket ikke mindst kan være en hensigtsmæssig skelnen, hvis ens parti samlet set har et dårligt kommunalvalg). Hertil kom også, at det tidligere kun var Venstre og Socialdemokratiet, der stillede op over hele landet. Helle Thorning-Schmidt har altså gjort op med den tidligere sondring mellem de forskellige politiske niveauer med sine nye standarder for sammenkoblingen mellem de kommunale valg og det landspolitiske magtspil mellem partierne.

Som et sidste eksempel kunne man også fremhæve den særlige stemning, som en del kunne fornemme i og omkring borgmesterkontorerne umiddelbart efter valget. Kommunalvalget 2009 blev nemlig også kendt som valget, hvor de siddende borgmestre en del steder fik et rigtig dårligt personligt valg. Ikke nok med at nogle af dem måtte overlade deres borgmesterkæde til en af rivalerne fra valgkampen, men mange af de genvalgte borgmestre fik også betydelige ridser i lakken – eller i hvert fald i deres bykongestatus – idet deres tidligere imponerende personlige stemmetal blev betragteligt reduceret. Stemningen blandt de traditionelt sejrssikre siddende borgmestre var mange steder præget af vantro over, at valget nærmest udartede til en form for afstraffelse af de siddende magthavere. I de lokale politikeres (og de lokale journalisters) første analyser var der tale om et væsentligt angreb på bykongerne, og mange så et mønster i disse resultater. Systematikken kaldte på en forklaring, og i de kommunalpolitiske kredse faldt dommen hurtigt: Det var ikke borgmestrene, der havde gjort det ringere end sædvanligt, men de måtte derimod tage de politiske tæsk for, at Strukturreformen var blevet banket igennem. Strukturreformen var på mange måder initieret oppefra, altså af Folketinget, men dens resultater blev i høj grad, lød analysen, bedømt lokalt ved det første kommunalvalg efter den nye strukturs reelle ikrafttræden.

Selv om man allerede i 2005 afholdt valg i de 98 kommuner, fandtes de 66 kommuner, som blev skabt gennem sammenlægningerne, på daværende tidspunkt kun på papiret. Den nye kommunale struktur trådte først i kraft 1. januar 2007, og derfor var kommunalvalget 2009 specielt derved, at borgerne nu for første gang havde mulighed for at give udtryk for, hvorledes de mente, at kommunesammenlægningen var forløbet i deres kommune, dvs. gennem deres stemmeafgivning give karakterer til de politikere, som havde forestået den store opgave.

Det er ikke uproblematisk at karakterisere et så komplekst fænomen som kommunalvalget 2009 ud fra denne type af anekdotisk baserede vurderinger. For det første vil det være individuelt, hvilke konkrete enkeltepisoder man lader

stå tilbage på sin indre nethinde; måske er det især borgmestrene, der husker deres dårlige valg, måske er det kun i de berørte kommuner, man husker de tumultariske konstitueringsforhandlinger, måske er det kun politiske *aficionados* (og måske endda kun socialdemokratiske sådanne), der overhovedet lagde mærke til, at Helle Thorning-Schmidt var mere optaget af det sammenlagte valgresultat, end man traditionelt har set landspolitikere være, osv.

For det andet vil der være en tendens til at huske det spektakulære frem for det mere almindelige, men til gengæld mere udbredte. Måske er det netop det i mange menneskers øjne ret besynderlige konstitueringsforløb i nogle få kommuner, der trækker store overskrifter og derfor lægges mærke til og huskes.

For det tredje er tidspunktet, og ikke mindst det tidsperspektiv, man ser tingene i, ikke ligegyldigt. Eksempelvis er de "skæve" konstitueringer, som ikke følger de christiansborgske partilinj, den helt store nyhed hver gang, der afholdes kommunalvalg. Det siger dog måske mest noget om det begrænsede tidsperspektiv, som oftest lægges ned over disse begivenheder.

Politikere, journalister og alle vi andre risikerer derfor, når kommunalvalget 2009 – ikke mindst i forbindelse med kommunalvalget i 2013 – skal karakteriseres og beskrives, at sidde tilbage med et fragmentarisk udsnit af anekdoter og enkelthistorier og sammenfattende fortolkninger fra dagene umiddelbart efter valget, der måske ikke har den ønskværdige systematik og grundighed over sig.

Derfor er tanken med denne bog at fremlægge nogle lidt mere systematiske analyser. Vi vil forsøge at holde fast i nogle af de mere særegne træk ved kommunalvalget i 2009 og dermed forhåbentlig bidrage til den kollektive hukommelse frem mod næste valg. Men ideen er altså at gennemføre disse analyser lidt mere systematisk – eller videnskabeligt, om man vil – for derved at bidrage til, at det ikke kun bliver den mere eller mindre spektakulære enkelthistorie, der kommer til at stå tilbage. Hvor mange konstitueringer var der rent faktisk, som gik hen over den politiske midte? Hvor mange borgmestre blev egentlig smidt på porten af vælgerne – og var det flere end "normalt"? Havde tilbagegangen for bykongerne egentlig noget med kommunesammenlægningerne at gøre? Blev kommunalvalget i 2009 en landspolitisk duel mellem de christiansborgske fløje, eller blev det lokalpolitiske fokus fastholdt? osv. Bogens intention er altså at identificere det særlige – og det særligt interessante – ved kommunalvalget 2009 og gennem systematiske analyser at bidrage til den diskussion, disse forhold hver især har afstedkommet.

Det særlige ved kommunalvalget 2009

Hvis man skal prøve at fastholde det særlige ved kommunalvalget i 2009, kan man med fordel skelne mellem det, som viste sig og kunne iagttages i god tid inden valget, og så det, som først kunne iagttages, efter at stemmerne var afgivet og talt op. De ting, som kunne forventes og iagttages allerede inden valget, kan yderligere opdeles i de forhold, som også har kunnet iagttages ved de nærmest foregående valg, og som nu sandsynligvis ville udfolde sig yderligere, og så nogle forhold, der var nye i 2009. På denne måde bliver det muligt at etablere en form for kronologisk strukturering af de hovedtemaer, der var karakteristiske for kommunalvalget i 2009.

Den første hovedgruppe omfatter altså forhold, som havde kunnet iagttages også ved de seneste valg, men hvor interessen og betydningen blev mere udtalt i 2009. Det gælder i hvert fald tre forhold: For det første var der ved valget betydelig interesse for de etniske minoriteters repræsentation. Hvor vi i Danmark traditionelt har haft fokus på kommunalbestyrelsernes sammensætning med hensyn til køn, alder, uddannelse og erhverv, har der ikke – modsat mange steder i udlandet – været noget videre fokus på deres etniske tilhørsforhold og baggrund. I takt med de etniske minoriteters øgede synlighed i mange af samfundets arenaer kunne valget i 2009 blive deres gennembrud også på den kommunalpolitiske arena.

For det andet blev 2009-valget – ikke mindst i lyset af de allerede nævnte socialdemokratiske udmeldinger – af mange set som dét kommunalvalg, hvor de landspolitiske forhold og udviklingsmønstre for alvor ville få betydning. Det ville efter denne opfattelse blive det kommunalvalg, hvor det var det sammenlagte resultat af stemmer, pladser i kommunalbestyrelserne og borgmesterposter, der ville komme i fokus, samtidigt med at de lokale valgresultater for alvor ville blive påvirket af de landspolitiske valgvinde. Ikke mindst et parti som SF med deres gode landspolitiske meningsmålinger i efteråret 2009 blev spået store chancer for at kunne udnytte den potentielle landspolitiske afsmitning, og der blev allerede på forhånd talt en del om Villy Søvndal-effekten.

Og endelig blev der for det tredje talt om, at kommunalvalgkampen i 2009 ville udarte til 98 såkaldte “præsidentvalgkampe”, hvor både medier og vælgere ville opfatte valgkampen og valget som et spørgsmål om, hvem af de store partiers borgmesterkandidater der skulle vinde valget. Der ville altså efter denne opfattelse blive tale om en type valgkamp, som gør det tydeligt, hvem der reelt kæmper om magten, men som også kan komme til at klemme de øvrige kandidater og ikke mindst de mindre partier, der kan risikere helt at blive glemt i heden fra kampen mellem de to store.

Den anden hovedgruppe af hovedtemaer – som altså var forhold, der også kunne identificeres på forhånd, men som dog var nye i 2009 – omfatter også tre forhold: For det første ville der i 2009 for første gang blive afholdt et såkaldt ungevalg, hvor 16-17-årige – der jo ikke har valget – som et eksperiment i en tredjedel af kommunerne (31 kommuner) kunne afgive deres stemme til en slags parallelt kommunalvalg. De unges stemmer blev naturligvis ikke talt med i det endelige valgresultat, men de unge havde altså muligheden for at deltage i et prøvevalg. For det andet var kommunalvalget 2009 i sin optakt særligt derved, at der i en del af sammenlægningskommunerne skulle kæmpes om færre pladser i kommunalbestyrelserne end ved valget i 2005. I 2005 kunne de enkelte kommunalbestyrelser ikke selv bestemme antallet af pladser i kommunalbestyrelsen, idet der i sammenlægningskommunerne var sat en minimumsgrænse, primært for at sikre de mindre geografiske lokaliteter repræsentation i overgangssituationen. Men disse overgangsregler er ikke længere i spil, og de udgående kommunalbestyrelser kan nu igen selv – inden for de generelle grænser – beslutte, hvor mange medlemmer de nye kommunalbestyrelser skal have. For det tredje var kommunalvalget 2009 på forhånd blevet udråbt som et ganske særligt valg for kvinderne. I 2009 kunne man nemlig fejre 100-året for de første kvinders valg til danske kommunalbestyrelser, idet den i 1908 opnåede stemmeret og valgbarhed kom i brug for første gang ved kommunalvalget i 1909. Derfor var der også udvidet fokus på, hvordan kvinderne ville klare sig i kampen om de kommunalpolitiske taburetter og borgmesterkæder.

Den tredje hovedgruppe er så de forhold, som først åbenbarede sig i forbindelse med selve stemmeafgivningen og opgørelsen af valget, og som vi derfor først efterfølgende har kunnet inkludere som noget af det særlige ved 2009-valget. Vi vil også her pege på tre forhold: For det første er der det pludselige og markante fald i valgdeltagelsen. Mens Danmark længe har været fremhævet som en af undtagelserne fra den i mange lande faldende valgdeltagelse (ikke mindst ved lokale valg), så faldt valgdeltagelsen i 2009 fra 69,5 pct. til historisk lave 65,8 pct. For det andet var der som nævnt de dårlige valgresultater for mange af de siddende borgmestre. Traditionelt anses netop borgmesterkontoret at være det bedste sted at føre valgkamp fra, og der tales om en borgmestereffekt, som letter genvalget for kommunernes førstemænd m/k. Men ved valget i 2009 var der måske i højere grad en omvendt – altså negativ – borgmestereffekt på spil. Og endelig var der som også nævnt for det tredje ved kommunalvalget 2009 i en række kommuner nogle ganske mudrede konstitueringsforløb. Det var ikke selve konstitueringsprocessen, som trak ud disse steder, men allerede indgåede konstitueringsaftaler blev brudt, og nye blev indgået i tiden mellem kommunalvalget og det konstituerende møde i

den nyvalgte kommunalbestyrelse. Det afstedkom en del opmærksomhed og en hel del debat.

Der kan således peges på i hvert fald ni forhold, som hver på sin måde bidrager til at gøre kommunalvalget i 2009 til noget særligt. Disse ni emner vil blive behandlet i bogen – nogle af dem vil få tildelt et selvstændigt kapitel, mens andre vil blive behandlet i flere forskellige kapitler, primært fordi der kan anlægges forskellige vinkler på disse emner. Således vil de etniske minoriteters deltagelse blive afdækket dels i Kapitel 18 omkring deres repræsentation i kommunalbestyrelsen, dels i Kapitel 5 omkring deres valgdeltagelse. Landspolitikkens indflydelse på valgresultatet vil blive analyseret i Kapitel 10 om vælgernes tendens til at stemme på samme parti ved kommunalvalget som ved folketingsvalget og i Kapitel 11 om den landspolitiske valgvind. Kapitel 12 vil omhandle, i hvor høj grad kommunalvalgene kan betragtes som præsidentvalg. Prøvevalget for de 16-17-årige analyseres i Kapitel 19, mens spørgsmålet om antallet af pladser i kommunalbestyrelserne vil blive belyst i Kapitel 6. I Kapitel 17 vil kvindernes repræsentation i kommunalbestyrelserne blive analyseret i lyset af 100-årsjubilæet. Den faldende valgdeltagelse behandles i Kapitel 4 og den negative borgmestereffekt i Kapitel 13, mens forskellige aspekter af konstitueringsprocessen beskrives i Kapitel 3 (konstitueringsmønstre), Kapitel 14 (samspillet med vælgernes holdninger) og Kapitel 15 (fordeling af udvalgsposterne).

En løs fælles ramme for analyserne

Vi har ikke i udgangspunktet lagt en fælles teoretisk ramme frem for forfatterne og dermed ned over kapitlerne. I stedet har ideen været at lade en vis teoretisk og metodisk pluralisme råde og så lade det være op til de enkelte forfattere at udvælge og trække på netop den teori og den litteratur, som de hver især har fundet relevant for analysen af de emner, de behandler. Vi har heller ikke forsøgt at have gennemgående temaer på tværs af kapitlerne, som forfatterne er blevet tvunget til slavisk at forholde sig til, og vi lægger derfor heller ikke en bog frem, hvor der er en stringent fastholdt teoretisk eller empirisk rød tråd gennem alle kapitlerne.

Når det er sagt, skal det heller ikke være nogen hemmelighed, at vi fra projektets start har været bevidste om, at kommunalvalget 2009 i hvert fald rent tidsmæssigt foregik på bagkanten af en af de største ændringer i det kommunale landskab i mange år, nemlig Strukturreformen. Der er derfor i forbindelse med arbejdet med bogen blevet talt meget om, hvorvidt Struktur-

reformen eventuelt havde nogle efterdønninger, som ramte valgkampen og stemmeafgivningen ved kommunalvalget i 2009. Den gennemsnitlige kommunestørrelse er vokset ganske meget, hvilket måske betyder, at kommunerne bliver mere politisk interessante for de landspolitiske partier, og at kampen om magten de fleste steder kommer til at ligne den, vi kender fra det landspolitiske niveau som en kamp mellem forholdsvis klare alternativer.

At det er det første valg efter reformens implementering betyder måske også, at der ved dette valg var siddende borgmestre, som blev straffet for implementeringen af reformen, og at normerne omkring konstitueringsforløbet ikke var helt på plads alle steder. Og måske var der også en sammenhæng mellem reformen og det observerede fald i valgdeltagelsen? Som resultat af diskussioner som disse vil en lang række af kapitlerne derfor i et eller andet omfang cirkle om Strukturreformens eventuelle betydning for de observerede fænomener og se på, om – og i hvilket omfang – de eventuelle fund kan henføres til, at der var tale om et kommunalvalg, der kom umiddelbart efter de massive ændringer af det kommunale landskab og ændringerne i fordelingen af opgaver mellem de forskellige politiske niveauer.

Der kan opstilles i hvert fald to forklaringer på, hvorfor Strukturreformen skulle kunne have haft en indflydelse på kommunalvalget i 2009. For det første kan Strukturreformen have udgjort et stød, der har ændret det institutionelle *set up* omkring de kommunale valg og udfordret vante forestillinger om deres afholdelse. For det andet kan de færre og større kommuner have ført til, at det kommunalpolitiske liv og måden at drive kommunalpolitik på er blevet “landspolitiseret”, dvs. at de distinkte træk ved kommunalpolitikken og kommunale valgkampe er blevet udvisket lidt, og at kommunalvalg i en række henseender er kommet til at ligne folketingspolitikken mere, end det tidligere var tilfældet. Denne sidste hypotese vil der også blive analyseret på i en række af kapitlerne, ligesom vi i det konkluderende Kapitel 20 blandt andet vil se på de eventuelle landspolitiseringstendenser. For netop at kunne forholde os til dette spørgsmål er der i bogen også medtaget kapitler, som belyser generelle emner i relation til kommunalvalg (og altså ikke som de ni allerede nævnte belyser emner, der er specielt relevante i forhold til netop 2009-valget), men som alle har spændingen mellem det kommunal- og det landspolitiske som en vinkel.

I Kapitel 2 analyseres det, om der er særlig lokale dagsordener, i Kapitel 7 om vælgerne får deres information fra lokale eller nationale medier, i Kapitel 9 om de regionale medier er lige så velafbalancerede som de nationale, i Kapitel 8 hvilke kampagnemidler, der bruges, og hvor lokale disse er, og i Kapitel 16 hvor nationaliseret det lokale partisystem er. De forskellige emner og hvilket kapitel, de er behandlet i, er i oversigtsform vist i Tabel 1.1.

Tabel 1.1. Bogens opbygning

Forhold:	Emne:	Kapitel:
Særligt for KV09: Forhold kendt før valget – i forlængelse af tidligere tendenser	Etniske kandidaters op- stilling og valg	Kap. 5 + 18
	Landspolitiseringsniveauet	Kap. 10 + 11
	Præsidentvalgkampe	Kap. 12
Særligt for KV09: Forhold kendt før valget, men nye i 2009	Ungevalg	Kap. 19
	Reduktion af kommunalbestyrel- sens størrelse i nogle kommuner	Kap. 6
	Kvindens repræsentation	Kap. 17
Særligt for KV09: Forhold, der først blev kendt efter valget	Faldet i valgdeltagelsen	Kap. 4
	Negativ borgmestereffekt	Kap. 13
	Brud på konstituerings- normer og -aftaler	Kap. 3 + 14 + 15
Generelt: Forhold omkring landspolitisering	Særlige lokale dagsordener	Kap. 2
	Kilder til information	Kap. 7
	Lokale mediers afbalancerethed	Kap. 9
	Kampagneformer	Kap. 8
	Lokale partisystemer	Kap. 16

Som det fremgår af Tabel 1.1, følger nummereringen og rækkefølgen af kapitlerne ikke denne opdeling i fire grupper af spørgsmål. Det skyldes, at vi har ønsket at tage hensyn til de læsere, der, selv om kapitlerne let kan læses enkeltvis og i vilkårlig rækkefølge, ønsker at læse bogen fra ende til anden. I det tilfælde virker det naturligt at læse en analyse af valgkampens temaer før en analyse af, hvordan udvalgsposterne blev fordelt efter valget. Og vi har derfor valgt at lade kommunalvalgets egen omtrentlige kronologi bestemme kapitelrækkefølgen. Men bogens kapitler kan naturligvis også læses enkeltvis eller i en anden rækkefølge.

De anvendte datamaterialer

Bogen bygger på en lang række forskellige datakilder som for eksempel den officielle valgstatistik og opgørelser over mediedækningen af valget; disse datasæt er beskrevet i de kapitler, hvor de anvendes. Det primære datasæt er imidlertid den store vælgerundersøgelse, som til brug for bogen blev gennemført i perioden 4.-31. december 2009. I alt 3.336 stemmeberettigede personer har svaret på en lang række spørgsmål om deres vælgeradfærd i forbindelse med kommunalvalget 2009. En kort metodisk beskrivelse af undersøgelsen findes i appendikset bagerst i bogen. Det samlede datamateriale er afleveret til Dansk Data Arkiv (DDA-26798).